

EPECTELE NEÎNDEPLINIRII ÎN TERMEN A ACTELOR DE PROCEDURĂ CIVILĂ

Liliana BAIDAN

Universitatea Tehnică a Moldovei, Facultatea Construcții, Geodezie și Cadastru, Departament Drept Imobiliar și Cadastral, gr.DIC 1905-M, Chișinău, Republica Moldova

Rezumat: *Accesul liber la justiție este condiționat de respectarea de către justițiabil a termenelor de procedură. Termenul fiind acel care joacă un rol foarte important atât la intentarea unui proces cât și pe parcursul derulării acestuia, impunând anumite obligațiuni sau îndemnând părțile să-și îndeplinească drepturile lor. Anume termenele au menirea de a impulsiona procesul civil și de a limita toate situațiile care ar putea duce la tergiversarea, încetarea unui proces sau încălcarea dreptului la un proces echitabil, examinarea pricinii într-un termen rezonabil.*

Cuvinte-cheie: *termene de procedură, act juridic, act de procedură, instanța de judecată, sancțiuni judiciare, efecte, decăderi.*

Introducere.

Actele procesual civile trebuie întocmite cu respectarea termenelor de procedură stabilite de lege. Conform art. 110 CPC al RM „*Termen de procedură este intervalul, stabilit de lege sau de judecată (judecător), în interiorul căruia instanța (judecătorul), participanții la proces și alte persoane legate de activitatea instanței trebuie să îndeplinească anumite acte de procedură ori să încheie un ansamblu de acte*” [12].

Act de procedură reprezintă: „*Orice act (operațiune juridică, manifestare de voință sau înscris concretizat într-o anumită formă prevăzută de lege), realizat pentru declanșarea procesului de către instanța de judecată, de către participanții la proces și auxiliarii justiției în vederea producerii unor efecte juridice determinate*” [5, pag. 54].

Eficacitatea actului depus în instanța de judecată este determinată de exigențele sale de formă, conținut și de respectarea termenelor impuse de normele legale [6, pag. 71].

Utilitatea termenelor procedurale reiese și din posibilitatea structurării și disciplinării activității procedurale, stimularea părților în vederea realizării drepturilor și obligațiilor sale într-un termen legal instituit, iar alteleori termenele semnifică un compromis, acordând părților timp suficient pentru a reflecta și decide asupra modului de derulare a procesului [11].

Majoritatea termenelor sunt stabilite de lege, dar există situații când termenele sunt stabilite de către instanța de judecată din oficiu sau la cererea părților. Astfel, după modul în care sunt stabilite termenele, pot fi clasificate în [3, pag. 14]:

- *termene de procedură legali*, termene stipulate expres de lege și nu pot fi modificate de instanța de judecată din oficiu, nici la cererea părților. De exemplu: hotărârea primei instanțe poate fi atacată cu apel în termen de 30 de zile;
- *termene de procedură judecătorești*, care sunt fixate de instanță din oficiu sau la solicitarea părților. De exemplu: stabilirea datei de examinare a cauzei.

De asemenea, după caracterul lor cunoaștem [3, pag. 15]:

- *termene imperative*, înăuntrul cărora trebuie să fie realizat un act de procedură, exemplu relevant este cel al apelului care trebuie să fie depus și primit spre examinare în 30 zile de la data pronunțării hotărârii judecătorești;
- *termene prohibitive*, înăuntrul cărora legea interzice îndeplinirea unui act de procedură. De exemplu: în cazul decesului sau reorganizării părții în proces ori a intervenientului principal dacă raportul juridic litigios permite succesiunea în drepturi, procesul este suspendat până la determinarea succesorului în drepturi al persoanei juridice ieșite din proces sau până la determinarea moștenitorului sau desemnarea persoanei împuternicite să acționeze în numele masei succesoriale [12];

- *termene de recomandare*, înăuntrul cărora este recomandat de a se realiza un act de procedură, sau unele activități procesuale, drept exemplu este termenul acordat de instanță pentru lichidarea neajunsurilor cererii de chemare în judecată. Termenul este acordat la latitudinea instanței [9].

O altă clasificare este cea reieșită din sancțiunea pentru nerespectarea termenelor [8]:

- *termene absolute*, nerespectarea cărora afectează validitatea actelor de procedură. Drept exemplu este termenul acordat reclamantului pentru înlăturarea neajunsurilor cererii de chemare în judecată.
- *termene relative*, nerespectarea cărora nu afectează validitatea actului de procedură, atrăgând după sine sancțiunea disciplinară sau pecuniară. De exemplu: nerespectarea termenului pentru motivarea hotărârii atrage sancțiunea disciplinară pentru judecători și nu sancțiunea nulității hotărârii.

Codul de procedură civilă prevede expres că dreptul de a efectua actul de procedură încetează odată cu expirarea termenului prevăzut de lege ori stabilit de instanța de judecată [12].

Nerespectarea termenului atrage după sine aplicarea sancțiunilor procedurale, care sunt expres prevăzute la art. 10 alin. (3) CPC al RM, sancțiunile procedurale fiind urmările nefavorabile, stabilite de normele de drept procedural civil, care survin pentru subiectul obligat în raport procedural în caz de neîndeplinire sau de îndeplinire defectuoasă a unui act de procedură, precum și în caz de exercitare abuzivă a unui drept procedural.

Aplicarea sancțiunii procedurale poate fi invocată de către judecător sau de participantul care are interes să o invoce. În cazul omiterii termenelor procedurale survin următoarele sancțiuni/efecte [3, pag. 16]:

- decăderea din dreptul de a exercita actul de procedură. Drept exemplu poate fi nedepunerea în termen a referinței, atrage decăderea pârâtului din dreptul de a mai propune probe, obiecții, neplata de către solicitantul expertizei a sumei pentru efectuarea expertizei atrage decăderea din această dovadă [4, pag. 49];
- sancțiuni pecuniare, se aplică de către instanța de judecată sub forma amenzii judiciare;
- alte măsuri de sancționare, autorii de specialitate clasifică la acest capitol sancțiunile indirecte cum ar fi de exemplu întemeierea concluziilor instanței de judecată pe explicațiile date de partea adversă, sau în cazul câștigului părții adverse a tuturor cheltuielilor de judecată [1, pag. 76].

Dar totodată, legiuitorul oferă și câteva instrumente de protecție a participantului la proces, care este de bună – credință și din anumite circumstanțe obiective, întemeiate, probate prin probe actuale și pertinente au omis termenul legal [8].

Prelungirea termenului de procedură poate fi dispus doar la cererea participanților la proces care sunt interesați, de către instanța de judecată.

Poate fi dispus doar prelungirea termenul de procedură care a fost stabilit de instanța de judecată, termenul de procedură stabilit de lege nu poate fi prelungit, fiind aplicabil art. 116 CPC al RM, adică repunerea în termen.

Este de menționat că termenul de procedură poate fi prelungit pentru același temei doar o singură dată [12].

După cum am menționat mai sus, poate fi prelungit doar termenul instituit de către instanța de judecată, iar termenul care este stabilit de lege, în cazul care a fost omis, poate fi solicitată repunerea în termen.

Repunerea în termen poate fi solicitată de către persoanele care, din motive întemeiate, au omis termenul de îndeplinire a unui act de procedură, poate fi operată repunerea în termen doar de către instanța de judecată [2, pag. 34].

Cererea de repunere în termen se depune la instanța judecătorească care efectuează actul de procedură, cererea se examinează în ședință publică, participanților la proces fiindu-le comunicat locul, data și ora ședinței [10].

Neprezentarea lor însă nu împiedică soluționarea cererii de repunere în termen. La cererea de repunere în termen se anexează probele ce dovedesc imposibilitatea îndeplinirii actului, de exemplu fișa medicală eliberată de către medicul specialist, bilete de avion, care ar proba absența din țară, totodată, trebuie efectuat actul de procedură care nu a fost îndeplinit în termen (să fie depusă cererea, să fie prezentate documentele respective etc.) [7, pag. 90].

Repunerea în termen nu poate fi dispusă decât în cazul în care partea și-a exercitat dreptul la acțiune înainte de împlinirea termenului de 30 de zile, calculat din ziua în care a cunoscut sau trebuia să cunoască încetarea motivelor care justifică depășirea termenului de procedură.

Conform prevederilor art. 166 alin. (5) CPC al RM [12], încheierea judecătorească prin care este respinsă cererea de repunere în termen poate fi atacată cu recurs, iar încheierea prin care s-a făcut repunerea în termen nu se supune recursului.

Concluzii.

Nerespectarea termenelor de procedură civilă, indiferent de tipul lor, poate crea impedimente procedurale, pot face imposibilă primirea cererii de chemare în judecată și/sau chiar poate lipsi justițiabilul de dreptul său la un proces echitabil.

De asemenea, accentuăm importanța majoră a stabilirii termenelor procedurale, pentru că anume datorită existenței termenelor procedurale, putem conta pe un proces echitabil și bine structurat, într-un termen rezonabil și în lipsa abuzurilor de drept din partea adversă.

Pentru că toți cetățenii au dreptul la apărarea drepturilor sale pe cale judiciară, fiecare cetățean pe lângă drepturile sale trebuie să cunoască care sunt termenele de procedură și care sunt efectele nerespectării acestor termene.

Odată cu avansarea cunoștințelor în acest domeniu, nimeni nu v-a întâmpina nici o dificultate în apărarea drepturilor sale procedurale, pentru că nu este suficient de a avea un drept material, mai este și vital de a cunoaște drepturile și obligațiunile sale procedurale, care vin în ajutorul dobândirii/redobândirii drepturilor sale materiale. Iar omiterea acestor obligațiuni poate duce la pierderea dreptului său la un proces judiciar.

Bibliografie:

1. Belei El., Chifa F., Cojuhari Al., et al. Drept procesual civil. Partea specială. Chișinău, 2009;
2. Cojuhari A., Drept procesual civil. Partea specială, Tipografia centrală, Chișinău 2009;
3. Pisarenco O. , Drept procesual Civil. Note de curs, edit. Tehnica-Info, Chișinău 2012;
4. Chibac Gh., Brumă S., Robu O., Chibac N. Drept civil. Ediția a IV- a. Chișinău: Tipografia Centrală, 2019;
5. Deleanu I., Tratat de procedură civilă, vol.I III, Noul Cod de procedură civilă, Ed.Universul Juridic, București, 2013;
6. Costin M.N. Teoria generală a actului juridic civil. București, Editura Lumina LEX, 2001;
7. Florin Ciutacu, Drept procesual civil (Culegere de spețe), - Ploiești, Ed. L.V.S., Crupuscul, 2001.
8. <https://www.bizlaw.md/2018/09/06/termenele-de-procedura-ce-reprezinta-si-cand-se-aplica>
9. http://jurisprudenta.csj.md/search_rec_csj.php?id=154
10. https://drept.unibuc.ro/dyn_doc/oferta-educationala/scoala-doctorala/rezumat-teza/paul-pop-sept-2015-ro.pdf
11. <https://dreptmd.wordpress.com/cursuri-universitare/drept-procesual-civil-partea-generalactele-si-termenele-de-procedura-civila/>
12. Codul de procedură civilă al Republicii Moldova. Nr. 225-XV din 30 mai 2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 12.06.2003, nr. 111- 115/451.